

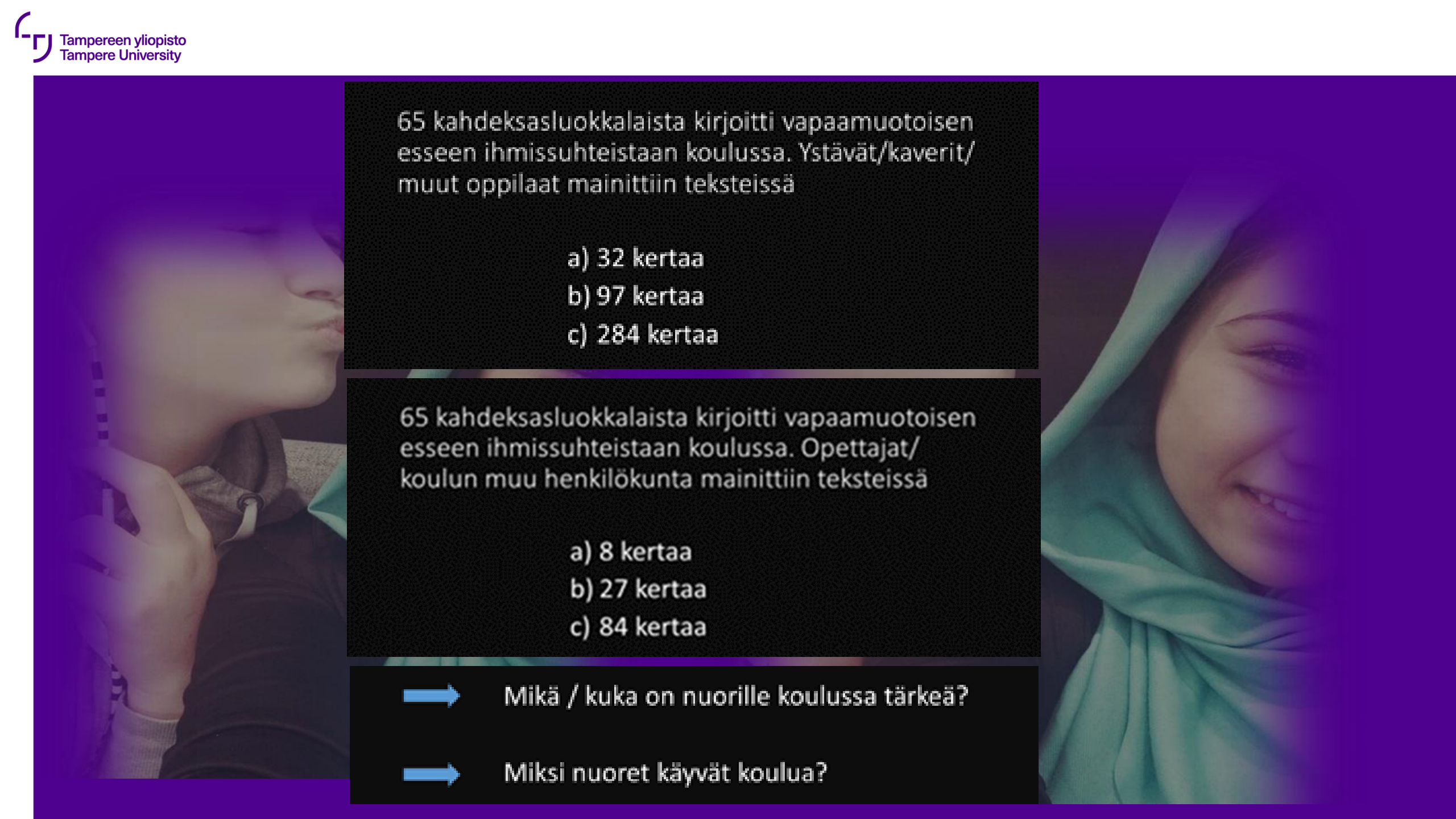
Vertaissuhteet koulussa opettajien ja oppilaiden tulkitsemana

Riikka Korkiamäki, YTT
Tampereen yliopisto
riikka.korkiamaki@tuni.fi

Solidarity in Practice - Young people's everyday communities as sources of recognition and spaces of preventive social work (SoliPro)

THL Hyvinvointiarena 26.9.2023

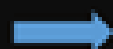

65 kahdeksasluokkalaista kirjoitti vapaamuotoisen esseen ihmissuhteistaan koulussa. Ystävät/kaverit/ muut oppilaat mainittiin teksteissä

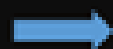
- a) 32 kertaa
- b) 97 kertaa
- c) 284 kertaa

65 kahdeksasluokkalaista kirjoitti vapaamuotoisen esseen ihmissuhteistaan koulussa. Opettajat/ koulun muu henkilökunta mainittiin teksteissä

- a) 8 kertaa
- b) 27 kertaa
- c) 84 kertaa

Mikä / kuka on nuorille koulussa tärkeä?

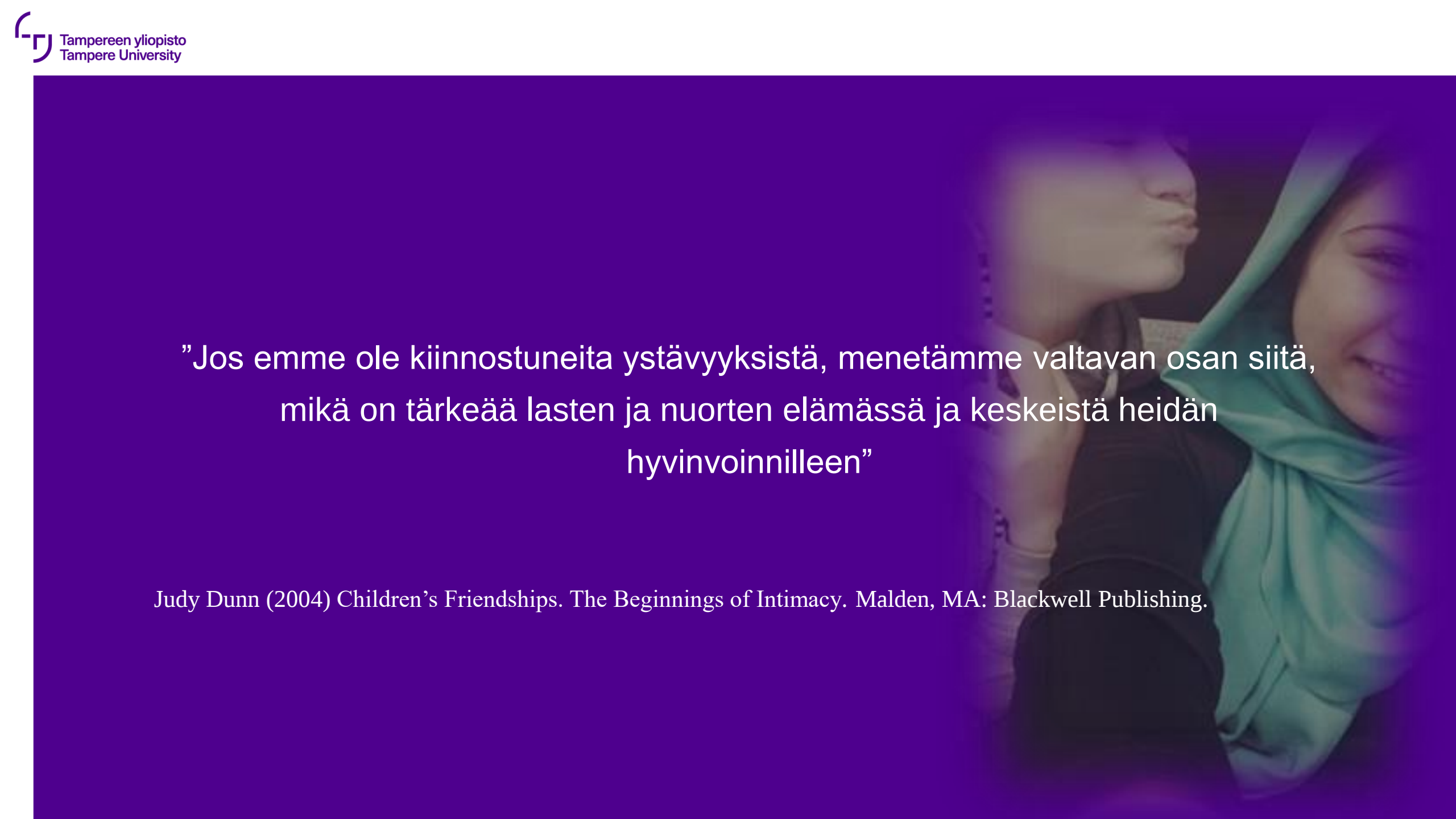

Miksi nuoret käyvät koulua?

Miksi lasten ja nuorten vertaissuhteiden ja ystävyysien huomioiminen on tärkeää?

Nykyiset keinot lasten ja nuorten osattomuuden / toiseuden ehkäisemiseksi eivät riittäviä

- Lasten ja nuorten olemassa olevien yhteisöllisten resurssien (communities of importance) tunnistaminen ja mobilisoiminen
- Nuorten ”communities of importance” = perhesuhteet ja läheiset ystävyysuhteet
- Syrjäytyminen / osattomuus = ystävien puutetta

”Jos emme ole kiinnostuneita ystävyyksistä, menetämme valtavan osan siitä,
mikä on tärkeää lasten ja nuorten elämässä ja keskeistä heidän
hyvinvoinnilleen”

Judy Dunn (2004) *Children's Friendships. The Beginnings of Intimacy*. Malden, MA: Blackwell Publishing.

Miksi kouluympäristön tarkasteleminen on tärkeää?

Lasten ja nuorten keskinäisestä vuorovaikutuksesta iso osa tapahtuu institutionaalisissa tiloissa, joista koulu on yksi keskeisimpiä, sillä se tavoittaa Suomessa lähes jokaisen oppivelvollisuusikäisen.

Nuoret viettävät koulussa suuren osan päivästä.

Koulun tapahtumat ja ihmissuhteet suuntaavat paljon myös sitä, mitä vapaa-ajalla tapahtuu.

Ystävyysdet koulussa

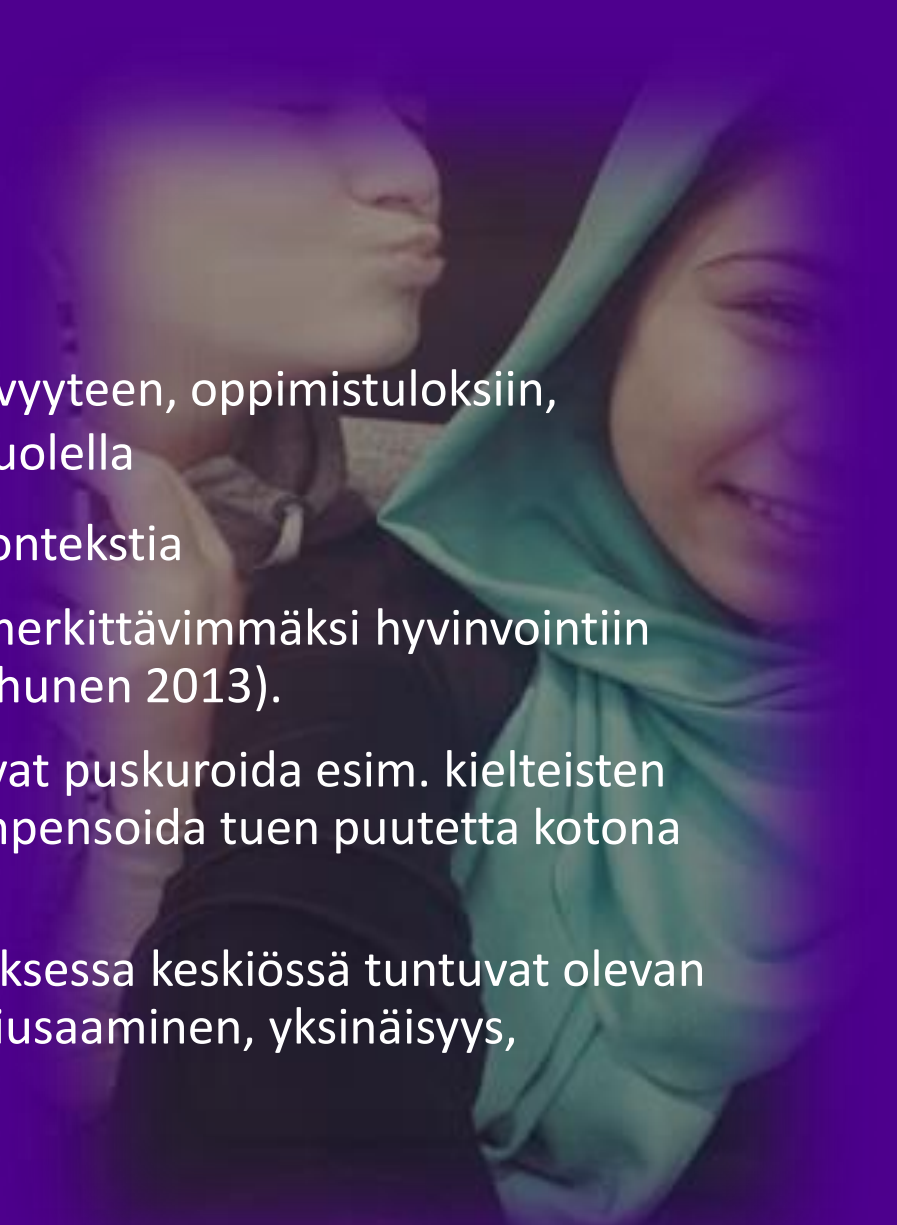
Koulun vertaissuhteet ovat yhteydessä kouluinnostukseen, viihtyvyyteen, oppimistuloksiin, oppilaiden yleiseen hyvinvointiin niin koulussa kuin koulun ulkopuolella

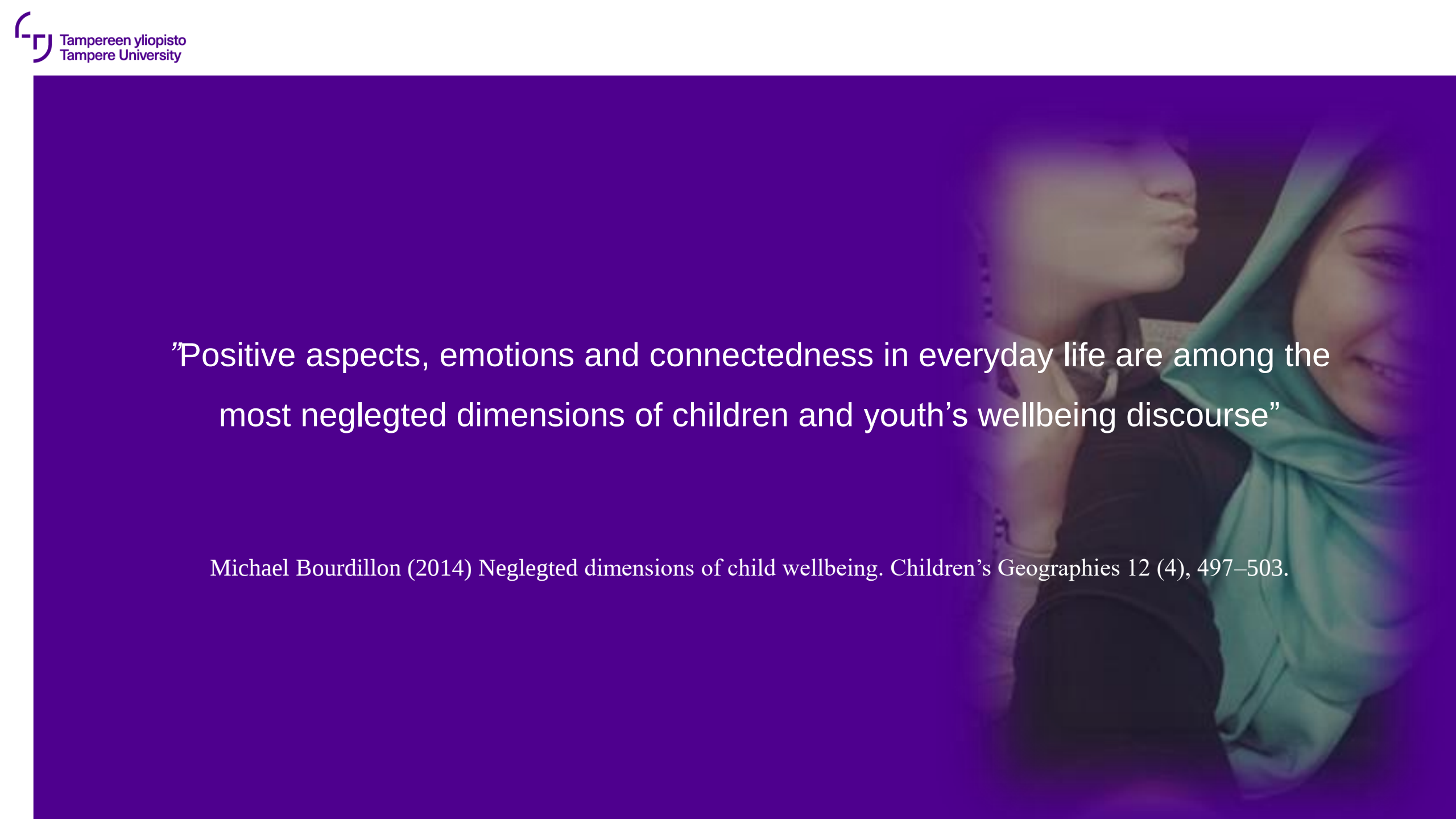
➤ Ikätoverit ovat keskeinen (keskeisin?) osa koulun sosiaalista kontekstia

Nuorilta itseltään kysyttäessä ystävä- ja kaverisuhteet nousevat merkittävimmäksi hyvinvointiin koulussa vaikuttavista tekijöistä (Lahelma 2002; Ahtola 2012; Janhunen 2013).

Haastavissa elämäntilanteissa hyvät suhteet ikätovereihin saattavat puskuroida esim. kielteisten kotiolosuhteiden ja asuinympäristön haitallisia vaikutuksia ja kompensoida tuen puutetta kotona (Ellonen 2008; Farineau ym. 2013)

Niin koulujen käytännöissä, julkisessa keskustelussa kuin tutkimuksessa keskiössä tuntuvat olevan oppilaiden keskinäisiin sosiaalisiin suhteisiin liittyvät ongelmat (kiusaaminen, yksinäisyys, jengiytyminen jne).

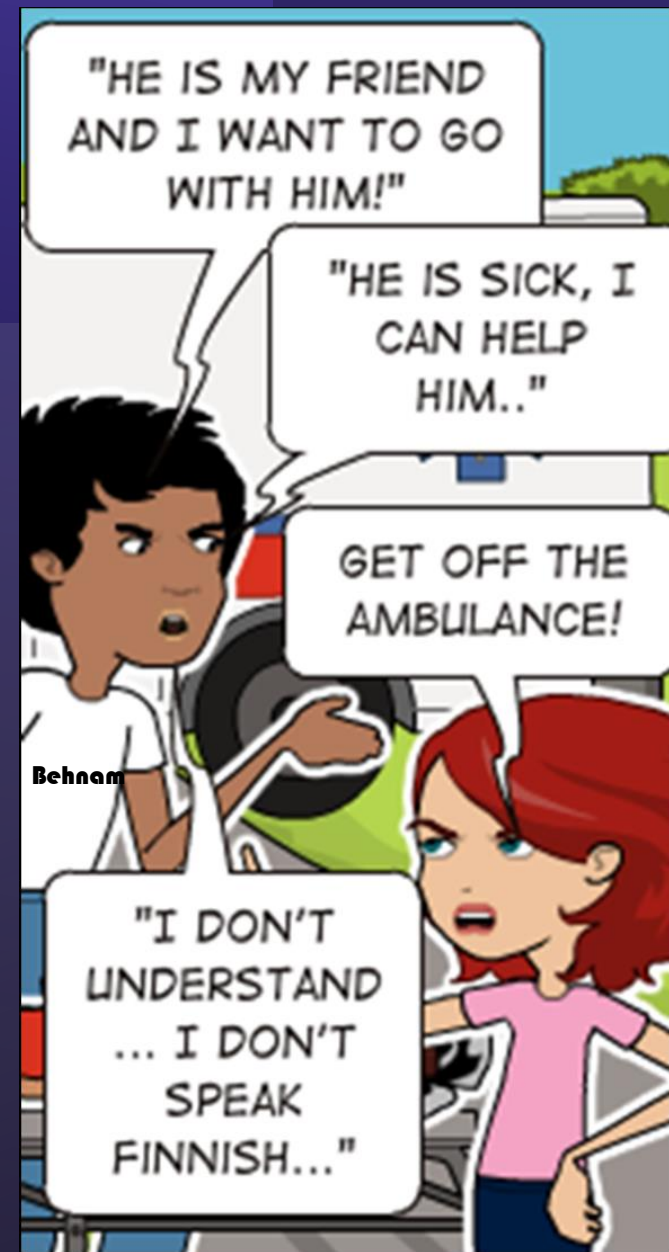

”Positive aspects, emotions and connectedness in everyday life are among the most neglected dimensions of children and youth’s wellbeing discourse”

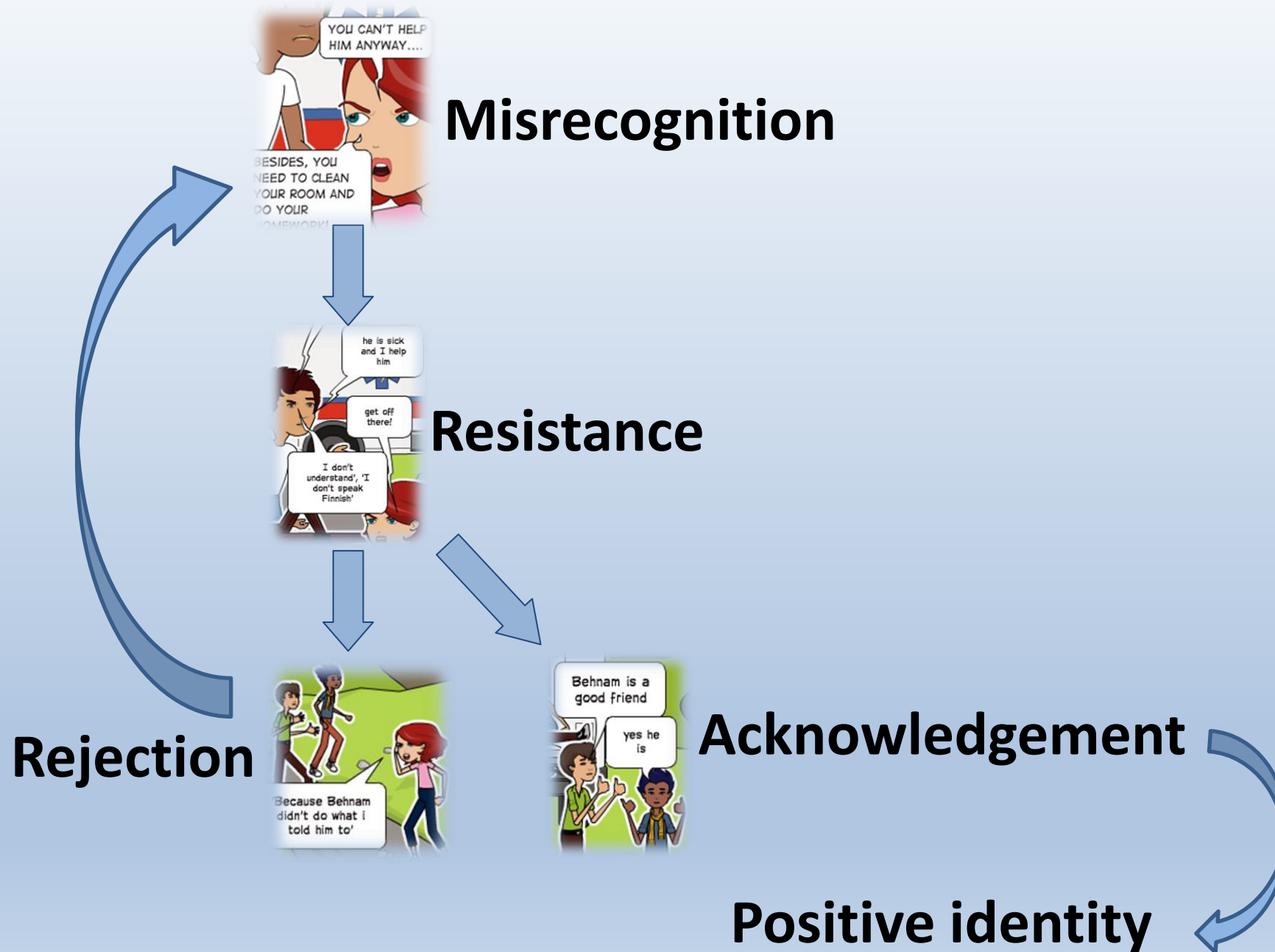
Michael Bourdillon (2014) Neglected dimensions of child wellbeing. *Children’s Geographies* 12 (4), 497–503.

Korkiamäki & Gilligan (2018) Marginalised Young People and Misrecognition: A Case Study From Residential Care with Unaccompanied Refugee Minors in Finland. Presented at EUSARF 2018, Porto, 2.10.2018.

Vertaissuhteet nuorten kuvaamana

Valtaosa suomalaisista nuorista kokee voivansa luottaa siihen, että saa ystävältään tukea, kun sille on tarve.

- On sanottu, että nuorta voi ymmärtää aidosti vain toinen nuori.

Nuoret kokevat saavansa toisiltaan sosiaalista tukea: emotionaalinen, informatiivinen, välineellinen ja arvioiva tuki sekä seuranpito ja yhdessäolo

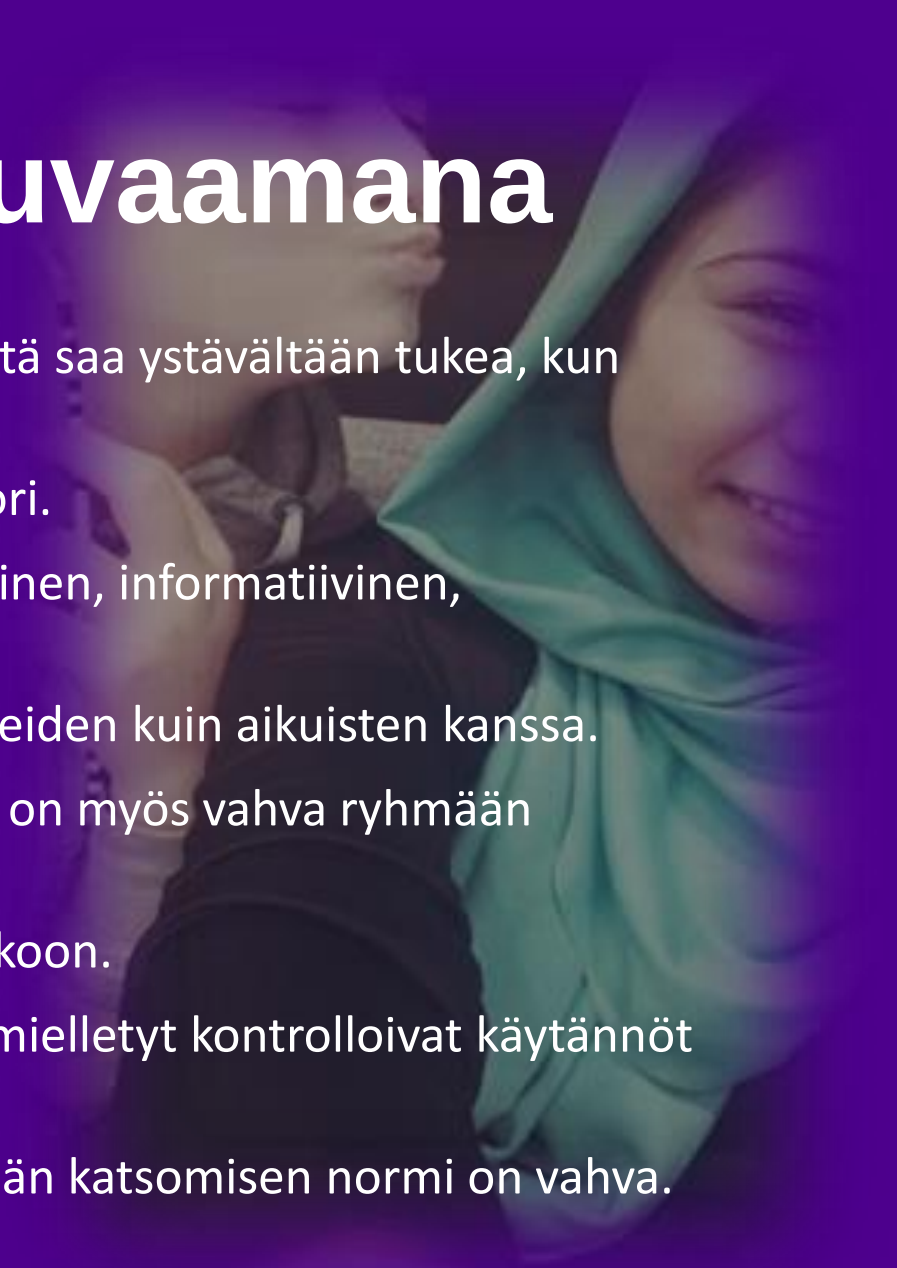
- Henkilökohtaisista asioistaan puhutaan mieluummin ikätovereiden kuin aikuisten kanssa.

Sosiaalisesta tuesta on nuorille käytännöllistä hyötyä, mutta sillä on myös vahva ryhmään sitouttava merkitys.

- Kun nuori kokee saavansa tukea, hän tuntee kuuluvansa joukkoon.

Ystävyys-suhteisiin liittyy, että myös monet yleensä negatiivisina mielletyt kontrolloivat käytännöt näyttäytyvät nuorelle sosiaalisena tukena.

- Läheisissä ystävyys-suhteissa kavereista huolehtimisen ja perään katsomisen normi on vahva.

Vertaissuhteet opettajien kuvaamana (1)

Vertaissuhteiden tärkeys nuoren henkiselle hyvinvoinnille

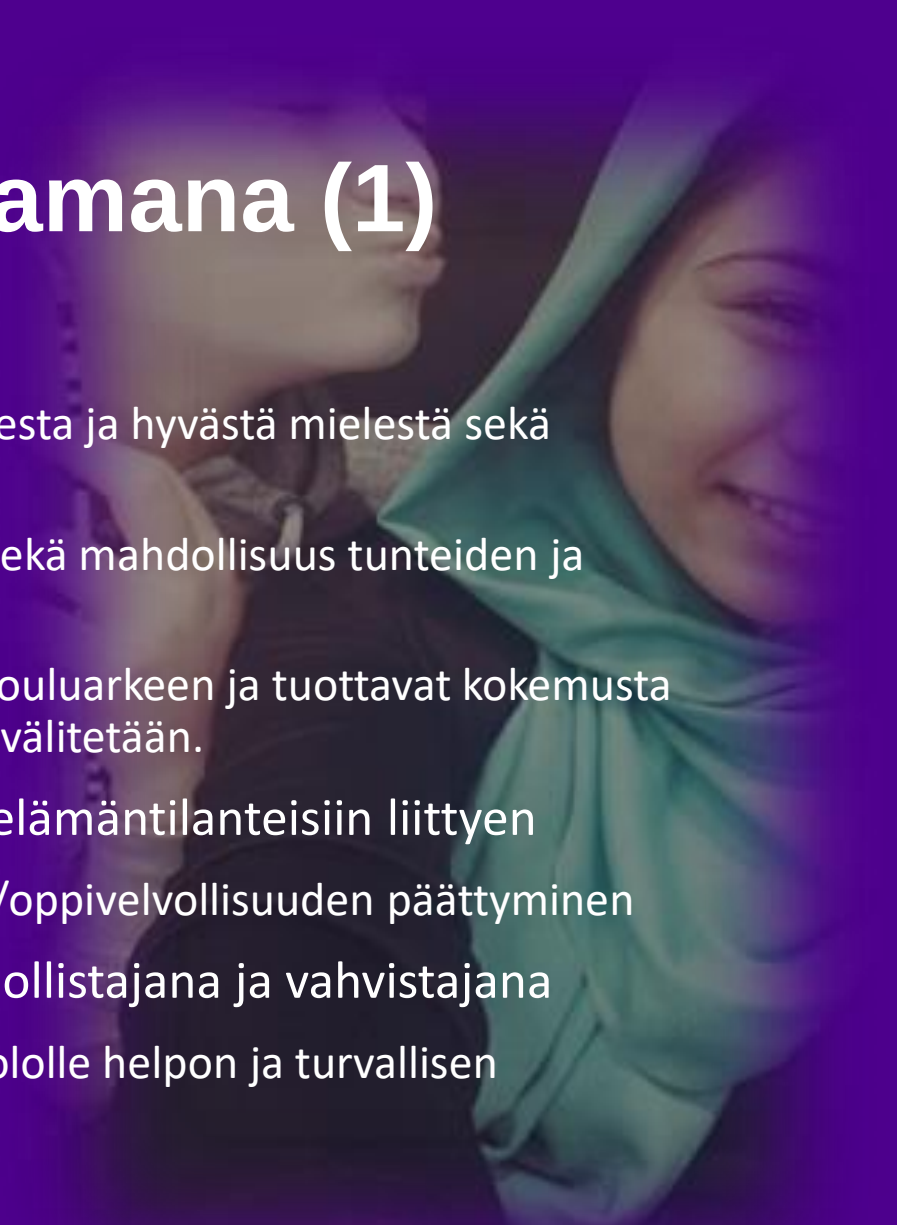
- Opettajat kertoivat kokevansa iloa oppilaiden toisiltaan saamasta tuesta ja hyvästä mielestä sekä kantavansa huolta niistä, jotka jäävät yksin tai tulevat kiusatuiksi.
- Ikätovereilta saatava apua ja henkinen tuki, keskinäinen luottamus sekä mahdollisuus tunteiden ja kokemusten jakamiseen.
- Vertaissuhteet tuovan pysyvyyttä jatkuvassa muutoksessa olevaan kouluarkeen ja tuottavat kokemusta joukkoon kuulumisesta sekä siitä, että minut huomataan ja minusta välitetään.

Vertaissuhteet voimavara erityisesti poikkeuksellisen haastaviin elämäntilanteisiin liittyen

- Esim. turvapaikanhakijat, ”syrjäytymisvaarassa olevat”, peruskoulun/oppivelvollisuuden päättymisen

Koulun rooli ja koulun aikuisten tehtävä ystävyysuhteiden mahdollistajana ja vahvistajana

- sosiaalinen tila, joka tarjoaa lasten ja nuorten keskinäiselle yhdessäololle helpon ja turvallisen ympäristön

Vertaissuhteet opettajien kuvaamana (2)

Ystävyydet ja kaveruudet hyvinvoinnin uhkatekijänä

- Nuoret ajautuvat ongelma- tai riskikäyttäytymiseen viettäessään aikaa ”väärissä porukoissa”
- Koulupudokkuus, poissaolot, päihteet ja rikekäyttäytyminen

Vertaissuhteet esteenä nuoren elämää koskevien yksilöllisten valintojen tekemiselle

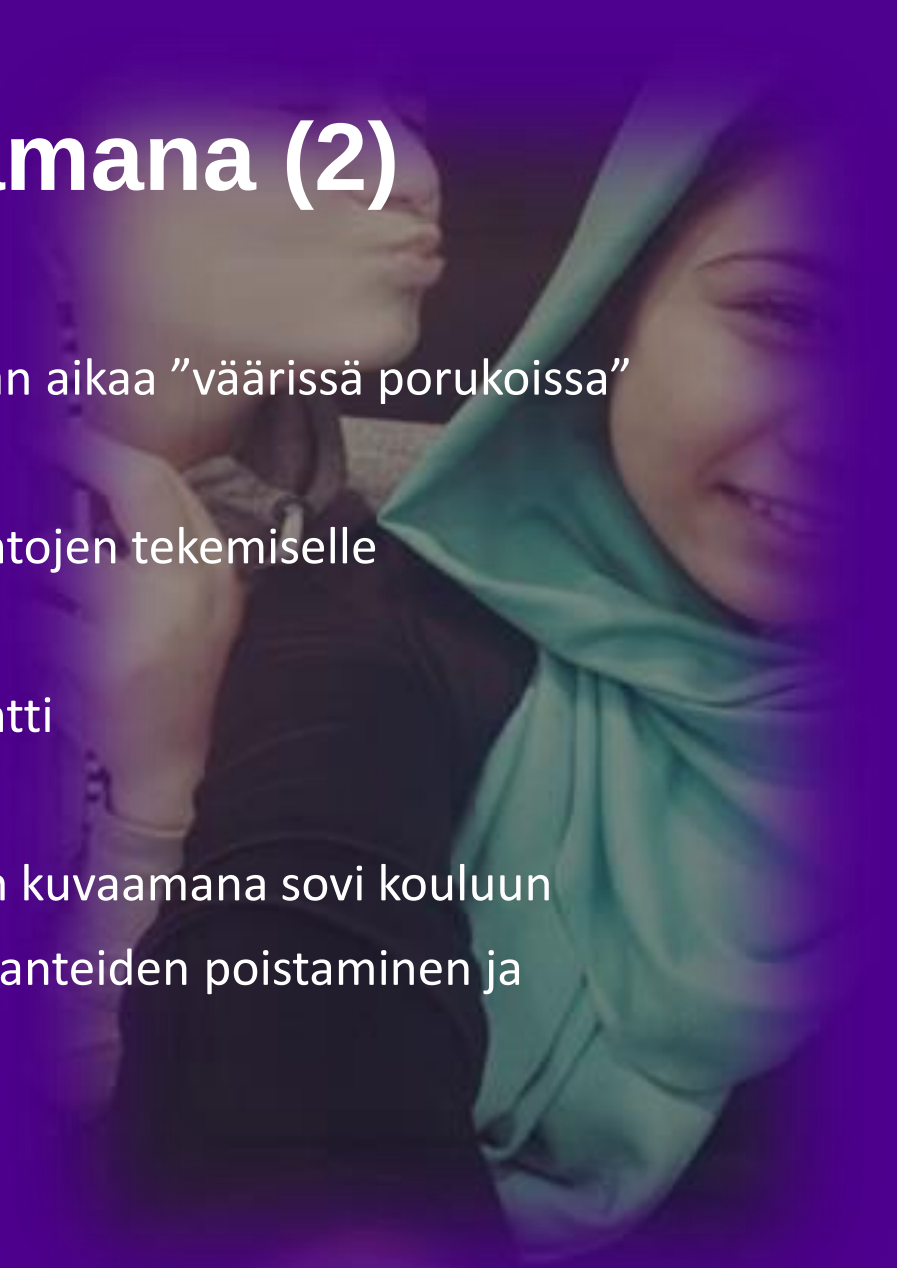
- siirtymät

Ystävyydet ja kaveruudet koulun perustoimintaa häiritsevä elementti

- Yksilöllisen opiskelun ja oppimisen osoittamisen ongelma
- negatiivisten tunteiden näyttäminen, kuten riitely, ei opettajien kuvaamana sovi kouluun

Koulun ja opettajien tehtävä on järjestyksen sääntely sekä häiriötilanteiden poistaminen ja ehkäiseminen

- järjestyksenvalvoja ja ”kouluarjen poliisi”
- koulun perustehtävä vs. koulu sosiaalisena ympäristönä

Miten eteenpäin? Miten ”hyödyntää” vertaissuhteita koulun tilassa?

- Koulussa ollaan ”pakotetusti” samassa tilassa, mikä väistämättä tuottaa konflikteja mutta mahdollistaa myös positiivisia siteitä ihmisten välillä.
- Nuorten välillä on monenlaisia sosiaalisia siteitä ja monenlaisia sosiaalisia esteitä. Se mitä voimme tavoitella ei ehkä olekaan esteiden poistaminen vaan niiden ylittäminen:
 - kuulumisen tunteen rakentaminen jaettujen kokemusten kautta
 - herkkyys tunnistaa orastavia ystävyiksi ja niiden tukeminen
 - pinnallisetkin kohtaamiset voivat rakentaa ”yleistynyttä kuulumisen kokemusta”
 - ystävyyden ja ystävättömyyden merkitysten kuuleminen ja tunnustaminen

Ystävyyspuuttumisen hankaluus ja oikeutus?

”Kyllä mun tavoitteena on, että me oltaisiin sellainen paras mahdollinen koulutila kaikille...

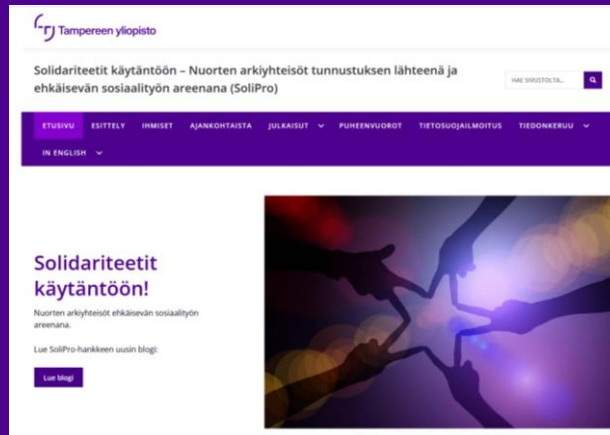
*Niin, kyllä mun mielestä
ihanteellinen koulu on kohtaamispaikka,
jossa myös sosiaalisia suhteita on mahdollista rakentaa ja pitää yllä.”*

(Tutkimuskoulun rehtori haastattelussa)

Kiitos!

Korkiamäki, Riikka & Wiro, Vilma (2022) Hyödyllistä ja häiritsevää: nuorten vertaissuhteet opettajien tulkitsemina voimavaroina ja ongelmina. Teoksessa Maija Lanas ja Tomi Kiilakoski (toim.) Häiriö koulussa. Vastapaino.

<https://projects.tuni.fi/solidaarisuus/>

